

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาวิจัย เรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าเป็นสมาชิกสหกรณ์การเกษตร
กมลาไสย จำกัด อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ ผู้ศึกษาได้ศึกษาเอกสาร แนวคิด
ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังรายละเอียดเรียงตามลำดับดังนี้

1. เอกสารเกี่ยวกับสหกรณ์
 - 1.1 ความหมายของสหกรณ์
 - 1.2 ประวัติความเป็นมาของสหกรณ์โลก
 - 1.3 ประวัติความเป็นมาของสหกรณ์ในประเทศไทย
 - 1.4 หลักการสหกรณ์
 - 1.5 สหกรณ์การเกษตร
 - 1.6 เอกสารเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของสหกรณ์การเกษตรกมลาไสย จำกัด
2. แนวคิดที่เกี่ยวข้อง
 - 2.1 แนวคิดของการรวมกลุ่ม
 - 2.2 นโยบายส่งเสริมสหกรณ์ของกรมส่งเสริมสหกรณ์
3. ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง
 - 3.1 ทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์ (Maslow's Need Hierachy)
 - 3.2 ทฤษฎีความคาดหวังของวรูม (Vroom)
 - 3.3 ทฤษฎีการจูงใจของอัลเดอร์เฟอร์ (Alderfer's Existence Relatedness Growth Theory)
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
5. กรอบแนวคิดในการวิจัย

1. เอกสารเกี่ยวกับสหกรณ์

1.1 ความหมายของสหกรณ์

พระราชบัญญัติสหกรณ์ พุทธศักราช 2542 (2542 : 8) ได้ให้ความหมายไว้ว่า สหกรณ์ หมายถึง คณะบุคคลซึ่งร่วมกันดำเนินกิจการเพื่อประโยชน์ทางเศรษฐกิจและสังคม โดยช่วยตนเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และได้จดทะเบียนตามพระราชบัญญัตินี้

กรมส่งเสริมสหกรณ์ (2543 : บทคัดย่อ) ได้ให้ความหมายของสหกรณ์ ว่าเป็นสมาคมที่เป็นอิสระของบุคคลที่มารวมตัวกันด้วยความสมัครใจ ดำเนินกิจการที่เป็นเจ้าของร่วมกัน และมีการควบคุมตามแนวทางประชาธิปไตยเพื่อสนองความต้องการ และมุ่งมั่นร่วมกันทางเศรษฐกิจสังคมและวัฒนธรรม

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2525 : 78) ให้ความหมายคำว่า สหกรณ์ ในพจนานุกรมไว้ว่า งานร่วมมือกัน เป็นวิธีการจัดการอย่างหนึ่งที่บุคคลพอใจร่วมกัน เพื่อบำรุงความเจริญในทางเศรษฐกิจโดยการแบ่งกำไรเสมอกัน

1.2 ประวัติความเป็นมาของสหกรณ์โลก

ทิพย์ ทิพย์ชัยเมธา (2519 : 10) กล่าวว่า การรวมตัวกันของบุคคลเพื่อจัดตั้งเป็น "สหกรณ์" ในโลกเกิดขึ้นครั้งแรกในประเทศอังกฤษและแพร่หลายไปทั่วทวีปยุโรป ซึ่งมูลเหตุสำคัญก็คือ ความยากจน ขัดสน และความยากลำบากในการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิต อันเป็นผลกระทบมาจากการปฏิวัติอุตสาหกรรม (Industrial Revolution) และการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ (Economic Change) ในช่วงปลายคริสต์ศตวรรษที่ 18 ถึง 19 กล่าวคือ การปฏิวัติอุตสาหกรรมและการขยายตัวของลัทธิทุนนิยมเสรี (Laissez fair Economy) ก่อให้เกิดความยากจนมากยิ่งขึ้น เนื่องจากนายจ้างและนายทุน ต้องการลงทุนเพื่อเพิ่มผลผลิตและกำไรให้มากขึ้น ด้วยวิธีการลดต้นทุนในการผลิต ประกอบกับมีการนำเครื่องจักรเครื่องมือมาใช้ทำให้อัตราค่าจ้างแรงงานของลูกจ้างในสถานประกอบการอุตสาหกรรมต่ำลงอย่างมาก ประกอบกับสภาพการทำงานและสวัสดิการลดลง ทำให้คุณภาพชีวิตของลูกจ้างผู้ใช้แรงงานประสบแต่ความยากลำบากแสนเข็ญตลอดมา

ด้วยสภาพการณ์ทางเศรษฐกิจและสังคมของลูกจ้าง คนงานที่ไม่พึงปรารถนา ดังกล่าว ทำให้พวกเขาได้คิดค้นหาทางหลาย ๆ อย่าง เพื่อช่วยพยุงฐานะความเป็นอยู่ของตนให้ดีขึ้นกว่าเดิม ดังนั้น ในระยะแรกจึงได้รวมกลุ่มกันจัดตั้ง "สมาคมสงเคราะห์เพื่อน"

(Friendly Society) ในช่วงปลายศตวรรษที่ 18 เพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน โดยวิธีการรวบรวมเงินจากสมาชิกเอาไว้เป็นกองทุนเพื่อสงเคราะห์เพื่อนร่วมงานด้วยกัน ในกรณีป่วยไข้ว่างงาน หรือตาย ซึ่งเป็นองค์กรพื้นฐานที่ไม่ได้มุ่งประกอบธุรกิจ ส่วนคนงานบางกลุ่มก็ริเริ่มกันจัดตั้งเป็น "สหภาพแรงงาน" (Trade Union) เพื่อการสร้างพลังอำนาจต่อรองกับนายจ้างได้ แต่ก็ยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาความยากจนและการถูกเอารัดเอาเปรียบจากนายจ้างได้

ในช่วงเวลาดังกล่าวนั้น ได้มีนักวิชาการ นักเศรษฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ ได้พยายามศึกษาวิเคราะห์ให้เห็นถึงจุดอ่อนและข้อบกพร่องของลัทธิเศรษฐกิจแบบทุนนิยมเสรี (Capitalism) ซึ่งหลายคนได้พบว่า "การให้เอกชนมีสิทธิในทรัพย์สินที่ใช้ในการผลิตและมีการแข่งขันกันอย่างเสรี โดยปราศจากการแทรกแซงของรัฐนั้น ทำให้ผู้มีส่วนสำคัญในการผลิต หรือคนงาน ไม่ได้รับการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นตามสัดส่วนอย่างเป็นธรรม ซึ่งนักคิด นักวิชาการที่มีบทบาทสำคัญในช่วงนี้ก็คือ นักสังคมวิทยาสายกลางคนสำคัญของโลก ได้แก่ โรเบิร์ต โอเวน นักอุตสาหกรรมชาวอังกฤษ ชาร์ล ฟूरเอก นักเศรษฐศาสตร์ชาวฝรั่งเศส หลุยส์ บล็อง นักการเมืองและนักประวัติศาสตร์ชาวฝรั่งเศส และฟิลิป บูเชชาวฝรั่งเศส และชาวเมืองรอชเดลประเทศอังกฤษ เป็นต้น บุคคลสำคัญเหล่านี้ต่างเห็นพ้องกันว่า

"การแก้ไขข้อบกพร่องของระบบทุนนิยมเสรีนั้น ไม่จำเป็นจะต้องใช้วิธีการอันรุนแรงเหมือนอย่างระบบเศรษฐกิจสังคมนิยมแบบบังคับ หรือเผด็จการที่ได้เสนอไว้ เช่น การยกเลิกกรรมสิทธิในทรัพย์สินของเอกชน เพราะจะไม่เป็นธรรมกับเจ้าของทรัพย์สิน ชัดกับหลักการประชาธิปไตย ที่เกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพของปัจเจกชนและกรรมสิทธิ์ส่วนบุคคล ซึ่งถือว่าเป็นหลักการขั้นพื้นฐานที่จะจูงใจให้บุคคลขยันหมั่นเพียรในการทำงาน"

นักสังคมนิยมข้างต้นได้เสนอแนะว่า ความยากจนหรืออดคัดขัดสน และไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้โดยลำพัง ควรจะต้องรวมทุนและกำลังเข้าด้วยกันด้วยความสมัครใจ จัดตั้งเป็นองค์กร ร่วมมือกันประกอบกิจการของตนเอง โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อช่วยให้กิจการอาชีพของตนเองดีขึ้น และยึดถือหลักประชาธิปไตยเป็นแนวทางปฏิบัติงาน กล่าวคือ ทุกคนมีความเสมอภาคกัน ไม่ถือว่ากำลังทรัพย์สินเป็นใหญ่ทุกคนต่างเป็นเจ้าของทรัพย์สิน ไม่แข่งขันกันแต่ร่วมมือกัน ผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นให้นำมาแบ่งปันกันอย่างเป็นธรรมในหมู่ผู้มีส่วนร่วมในกิจการ ด้วยวิธีการดังกล่าว นักสังคมนิยมสายกลางกลุ่มนี้ เห็นว่าจะช่วยให้สังคมสันติสุขอย่างแท้จริง เราเรียกวิธีการเศรษฐกิจเช่นนี้ว่า "สหกรณ์" (Co-operative) ซึ่งโรเบิร์ต โอเวน เป็นผู้ริเริ่มใช้คำนี้เป็นคนแรก

1.3 ประวัติความเป็นมาของสหกรณ์ในประเทศไทย

โสภณ ดวงสวัสดิ์ (2525 : 13) กล่าวว่า จุดกำเนิดของสหกรณ์ในประเทศไทย เริ่มต้นจากความพยายามในการแก้ไขปัญหาความยากจนและหนี้สินของเกษตรกร กล่าวคือนับแต่อดีตจนถึงยุครัตนโกสินทร์ ระบบเศรษฐกิจของไทยยังคงเป็นแบบ เศรษฐกิจเพื่อการพึ่งพาตนเอง (Self-sufficient economy) ซึ่งเป็นการผลิตเพื่อเลี้ยงตัวเองและครอบครัวเท่านั้น แต่หลังจากไทยถูกบังคับให้ต้องลงนามในสนธิสัญญาบาวริง (Bowring Treaty) ในปี พ.ศ. 2398 หรือสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เป็นต้นมา ระบบเศรษฐกิจของไทยก็เริ่มเปลี่ยนแปลงไปอย่างชัดเจน โดยหันไปสู่ระบบการผลิตเพื่อการค้าขาย (Commercialized Economy) ซึ่งต้องพึ่งพาปัจจัยการผลิต ตลาดเงินทุนและเงินตรา เป็นสำคัญ ไม่เว้นแม้แต่ในภาคเกษตรกรรม ส่งผลกระทบให้เกษตรกรต้องมีค่าใช้จ่ายเพิ่มมากขึ้น ภาษี และเป็นหนี้สินมากขึ้นตามลำดับ ประกอบกับการทำเกษตรกรรมยังคงต้องพึ่งพาอาศัยดิน ฟ้า อากาศ ซึ่งมักจะประสบปัญหาภัยแล้งหรือน้ำท่วมอยู่เสมอ ทำให้เกษตรกรจำนวนมากที่เคยมีที่ดินเป็นของตัวเอง ต้องโอนกรรมสิทธิ์ในที่ดินให้แก่เจ้าหนี้ยกลายไปเป็นชาวนาไร้ที่ดินทำกินไปในที่สุด และส่วนใหญ่ก็ต้องมีหนี้สินพอกพูนมากขึ้น สภาพการณ์เช่นนี้ สร้างความลำบากยากแค้นแก่เกษตรกร ชาวนา ชาวไร่ ตลอดจน

ด้วยสภาพปัญหาและอุปสรรคดังกล่าวข้างต้น ทำให้รัฐบาลในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว มีแนวคิดที่จะช่วยเหลือเกษตรกร ด้วยการนำวิธีการหลายอย่างเข้ามาช่วยเหลือ ในครั้งแรกมีผู้ดำริว่า ให้จัดตั้ง ธนาคารเกษตร ขึ้นที่ส่วนกลางและส่วนภูมิภาค เพื่อให้เครดิตแก่เกษตรกรโดยตรง แต่แนวคิดดังกล่าวก็ไม่สามารถดำเนินการได้ เพราะติดขัดปัญหาเรื่องหลักประกันและการชำระหนี้

ต่อมาในปี พ.ศ. 2456 (พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว) กระทรวงพระคลังมหาสมบัติ (ในสมัยนั้น) ได้ร่วมมือกับเบงคัลสยามกัมมาจล (ปัจจุบันคือธนาคารไทยพาณิชย์) มีแนวคิดที่จะปล่อยเงินกู้ให้แก่เกษตรกร ในแบบใดแบบหนึ่ง จึงได้จัดจ้างที่ปรึกษาจากต่างประเทศ คือ เซอร์เบอร์นาร์ด ฮันเตอร์ (Sir Barnard Hunter) เจ้าหน้าที่ของธนาคารแห่งเมืองมัทราส ประเทศอินเดีย ให้เข้ามาเป็นที่ปรึกษา ซึ่งเขาได้เสนอแนะให้จัดตั้งธนาคารให้กู้ยืมเงินแห่งชาติ (National Loan Bank) ขึ้น เพื่อให้เกษตรกรกู้ยืม โดยใช้ที่ดินและหลักทรัพย์อื่น ๆ ค้ำประกัน และยังเสนอแนะให้เกษตรกรรวมตัวกันจัดตั้งเป็นสมาคมสหกรณ์ ขึ้นเพื่อเป็นหลักการที่มั่นคง แต่กรรมการบางคนของธนาคารไทยพาณิชย์

ไม่เห็นด้วย แนวความคิดนี้จึงต้องล้มเลิกไป

ต่อมากรมหลวงจันทบุรีนฤนาถ เสนาบดีกระทรวงพระคลังมหาสมบัติ ได้ดำริที่จะนำกิจการสหกรณ์เข้ามาใช้ เพราะทรงเห็นว่า วิธีการสหกรณ์จะเอื้ออำนวยประโยชน์ ให้แก่ประชาชนได้เป็นอย่างดี จึงมอบหมายให้กรมหมื่นพิทยาลงกรณ์ อธิบดีกรมพาณิชย์และสถิติพยากรณ์ เข้าไปดูแลและริเริ่มให้นำระบบสหกรณ์เข้ามาใช้ในประเทศไทย ซึ่งต่อมาก็ได้มีการออกประกาศอย่างเป็นทางการในสมุหเทศาภิบาลทุกแห่ง ในปี พ.ศ. 2458 ในระยะนั้น กรมหมื่นพิทยาลงกรณ์ เห็นว่า สหกรณ์เครดิตแบบไรฟ์ไฟเซน (Raiffeissen) ของเยอรมนี มีลักษณะเหมาะสมที่จะนำมาใช้ในประเทศไทย เพราะนอกจากจะช่วยแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจของประเทศไทยแล้ว ยังช่วยให้สมาชิกมีความรู้ และความประพฤติที่ดีอีกด้วย ดังนั้น ท่านจึงได้ผลักดันให้มีการแก้ไขกฎหมายสมาคม เพื่อให้มีบทบัญญัติคุ้มครองกิจการสหกรณ์ ได้คือ พระราชบัญญัติสมาคม (แก้ไขเพิ่มเติม) พ.ศ. 2457 (ทิพย์ ทิพย์ชัยเมธา. 2519 : 45-47)

จากการริเริ่มและความพยายามดังกล่าวข้างต้น จึงทำให้สหกรณ์แห่งแรกของประเทศไทยได้รับการจัดตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2459 ณ หมู่บ้านแห่งหนึ่งในอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ในชื่อว่า สหกรณ์วัดจันทร์ ไม่จำกัดสินใช้ โดยในระยะแรกการระดมทุนด้วยการขายหุ้นให้แก่เกษตรกรที่ยากจน เป็นเรื่องที่ยากลำบาก ดังนั้น กระทรวงพระคลังมหาสมบัติ จึงได้ขอความร่วมมือจากธนาคารไทยพาณิชย์ กำหนดวงเงินสินเชื่อแก่สหกรณ์เป็นจำนวน 300,000 บาท โดยมีทรัพย์สินของสมาชิกและรัฐบาลเป็นผู้ค้ำประกันอีกชั้นหนึ่ง ธนาคารคิดดอกเบี้ยต่ำ ในอัตราร้อยละ 6 ต่อปี และคิดดอกเบี้ยต้นทุก ๆ 3 เดือน ส่วนสหกรณ์ก็จะนำไปให้สมาชิกได้มีโอกาสกู้ยืม ในอัตราร้อยละ 12 ต่อปี ซึ่งส่วนต่างนี้จะทำให้สหกรณ์มีกำไร และสะสมสำหรับดำเนินกิจการเพื่อสมาชิกต่อไป

ต่อมาในปี พ.ศ. 2460 ทางราชการจึงได้ขยายผลการจัดตั้งสหกรณ์ขึ้นในจังหวัดลพบุรี ทำให้ในปี พ.ศ. 2463 มีสหกรณ์หาทุนที่จัดตั้งขึ้นแล้วในจังหวัดพิษณุโลก 25 สมาคม จังหวัดลพบุรี จำนวน 33 สมาคม และจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 2 สมาคม รวมทั้งสิ้น 60 สมาคม รวมสมาชิกทั้งสิ้น จำนวน 1,190 คน (โสภณ ดวงสวัสดิ์. 2525 : 13)

ในด้านโครงสร้างและสถานภาพขององค์การ หรือหน่วยงานราชการที่ทำหน้าที่ควบคุม ดูแล หรือส่งเสริมกิจการสหกรณ์นั้น ในปี พ.ศ. 2463 ได้มีการยกฐานะกรมพาณิชย์และสถิติพยากรณ์ ขึ้นเป็น กระทรวงพาณิชย์ โดยมีพระเจ้าพี่ยาเธอ

กรมพระจันทบุรีนฤนาถ ดำรงตำแหน่งเสนาบดีพระองค์แรก และในปีเดียวกันก็ได้ก่อตั้ง กรมสหกรณ์ ขึ้นในกระทรวงพาณิชย์เพื่อส่งเสริมกิจการสหกรณ์ให้แพร่หลายมากยิ่งขึ้น โดยมีกรมหมื่นพิทยาลงกรณ์ เป็นอธิบดี และนายทะเบียนพระองค์แรก ซึ่งท่านได้ทำหน้าที่ ถึง ปี พ.ศ. 2468 ต่อมาในสมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม รัฐบาลได้เล็งเห็นความสำคัญ ของกิจการสหกรณ์ ประกอบกับสหกรณ์ได้ขยายตัวออกไปอย่างรวดเร็ว รัฐบาลจึงได้ยกฐานะของ กรมสหกรณ์ ขึ้นเป็นกระทรวงสหกรณ์ ในปี พ.ศ. 2495 แต่อย่างไรก็ตามในช่วง ปี พ.ศ. 2497 อัตราการขยายตัวของสหกรณ์ได้ลดลงอย่างรวดเร็ว และเป็นช่วงของการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญของงานด้านสหกรณ์ กล่าวคือ กระทรวงสหกรณ์ ได้ถูกยุบลงและไปรวมอยู่ใน กระทรวงพัฒนาการแห่งชาติ ซึ่งตั้งขึ้นใหม่เมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม พ.ศ. 2506 และต่อมากระทรวงพัฒนาการแห่งชาติ ก็ถูกยุบอีกเมื่อวันที่ 30 กันยายน พ.ศ. 2515 ตามคำสั่งของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 216 และ 217 มีผลทำให้ กรมสหกรณ์ที่ดิน กรมสหกรณ์พาณิชย์และธนกิจ และสำนักงานปลัดกระทรวงพัฒนาการแห่งชาติ รวมกันจัดตั้งเป็น กรมส่งเสริมสหกรณ์ สังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ส่วนพัฒนาการในด้านของกฎหมายสหกรณ์นั้น กล่าวได้ว่า กิจการด้านสหกรณ์ของไทยมีบทบัญญัติกฎหมายที่รองรับการจัดตั้ง และการควบคุม ดูแลหรือส่งเสริม ดังต่อไปนี้

1. พระราชบัญญัติสมาคม พ.ศ. 2457 (แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2459) ใช้บังคับเมื่อวันที่ 4 ธันวาคม พ.ศ. 2459 ถือว่าเป็นกฎหมายฉบับแรก ที่คุ้มครองหรือรองรับสหกรณ์ที่จัดตั้งขึ้นระยะเริ่มแรกในประเทศไทย ซึ่งกำหนดให้สหกรณ์ที่ได้จดทะเบียนแล้วมีสถานภาพเป็นนิติบุคคล โดยมีกรมพาณิชย์และสถิติพยากรณ์เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่

2. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 3 ที่ประกาศใช้ในปี พ.ศ. 2468 ซึ่งมีบทบัญญัติว่าด้วย สมาคม ทำให้พระราชบัญญัติสมาคม พ.ศ. 2457 ที่ว่าด้วยสมาคมสหกรณ์ ถูกยกเลิกไป แต่ก็ไม่กระทบกระเทือนถึง พระราชบัญญัติสมาคม (แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2459)

3. พระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2471 ถือว่าเป็นกฎหมายสหกรณ์ฉบับสมบูรณ์ ฉบับแรกของไทย มีผลบังคับใช้เมื่อ 19 พฤษภาคม พ.ศ. 2471 และยกเลิก พระราชบัญญัติสมาคม พ.ศ. 2457 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2459

4. พระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2471 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2477 เป็นกฎหมายที่อนุญาตให้จดทะเบียนสหกรณ์ได้ทุกประเภท ไม่เพียงแต่สหกรณ์หาทุนเท่านั้น รวมทั้งการจัดตั้งสหกรณ์ขั้นสูง หรือชุมนุมสหกรณ์อีกด้วย

5. พระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2511 มีผลบังคับใช้เมื่อ 20 มิถุนายน 2511 ซึ่งสามารถใช้ได้ยาวนานถึง 31 ปี

6. พระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2511 (แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2524)

7. พระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 24 เมษายน พ.ศ. 2542 ซึ่งยังคงอยู่ในทุกวันนี้ (พ.ศ. 2545) สำหรับเหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ ก็เนื่องมาจาก กฎหมายสหกรณ์ฉบับเดิม คือ พ.ร.บ. สหกรณ์ พ.ศ. 2511 ได้ใช้มานานแล้ว และมีบทบัญญัติอยู่หลายประการที่ไม่สอดคล้อง และไม่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาสหกรณ์ให้ทันต่อการแข่งขันในเชิงธุรกิจปัจจุบัน

1.4 หลักการสหกรณ์

กรมส่งเสริมสหกรณ์ (2543 : บทคัดย่อ) รายงานว่าจากการประชุมองค์การสัมพันธ์ภาพสหกรณ์ระหว่างประเทศ ครั้งที่ 23 ณ กรุงเวียนนา ประเทศออสเตรีย เมื่อเดือนกันยายน 2509 ที่ประชุมได้ตกลงให้กำหนดหลักการสหกรณ์ทั่วไปขึ้นเพื่อใช้กับสหกรณ์ทุกประเภท โดยถือเป็นหลักสากลจนถึงปัจจุบัน หลักการสหกรณ์มี 6 ข้อ ดังนี้

1.4.1 การเป็นสมาชิกด้วยความสมัครใจและไม่เกิดการเข้าเป็นสมาชิก

1.4.2 การควบคุมตามหลักประชาธิปไตย และการดำเนินการเป็นอิสระ

1.4.3 การจำกัดอัตราเงินปันผลตามหุ้น

1.4.4 การจัดสรรรายได้สุทธิ (กำไร) เพื่อผลประโยชน์ส่วนรวม และ

ความเป็นธรรมในหมู่สมาชิก

1.4.5 ส่งเสริมการศึกษาอบรมทางสหกรณ์

1.4.6 ร่วมมือระหว่างสหกรณ์ทั้งปวง

หลักการสหกรณ์ 6 ประการนี้มีการถือใช้มาตลอด จนเมื่อวันที่ 23 เดือนกันยายน 2538 องค์การสัมพันธ์ภาพสหกรณ์ระหว่างประเทศได้จัดให้มีการประชุม ณ นครแมนเชสเตอร์ ประเทศอังกฤษ เพื่อดำเนินการปรับปรุงเพิ่มเติมหลักการสหกรณ์ใหม่ เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและสังคม ในปัจจุบันหลักการสหกรณ์มี 7 ประการ มีสาระสำคัญสรุปดังนี้คือ

หลักการที่ 1 การเปิดรับสมาชิกโดยทั่วไปตามความสมัครใจ (Voluntary and open membership) สหกรณ์เป็นองค์การแห่งความสมัครใจ เปิดรับบุคคลทั่วไปที่สามารถใช้บริการสหกรณ์ได้และเต็มใจจะรับผิดชอบในฐานะสมาชิก เข้าเป็นสมาชิกโดยปราศจาก

การกีดกันทางเพศ ฐานะทางสังคม เชื้อชาติ การเมือง หรือศาสนา

หลักการที่ 2 การควบคุมโดยสมาชิกตามแนวทางประชาธิปไตย

(Democratic member control) สหกรณ์เป็นองค์การประชาธิปไตยที่มีการควบคุมโดยสมาชิกซึ่งมีส่วนร่วมอย่างแข็งขันในการกำหนดนโยบายและการตัดสินใจ บุรุษและสตรีที่ได้รับการเลือกตั้งจากที่ประชุมใหญ่ให้เป็นผู้แทนสมาชิกต้องรับผิดชอบต่อสมาชิกในสหกรณ์ ชั้นปฐมสมาชิกมีสิทธิในการออกเสียงเท่าเทียมกัน (สมาชิกหนึ่งคนหนึ่งเสียง) สำหรับสหกรณ์ในระดับอื่น ๆ ก็ดำเนินการตามแนวทางประชาธิปไตยเช่นเดียวกัน

หลักการที่ 3 การมีส่วนร่วมทางเศรษฐกิจโดยสมาชิก (Member economic participation) สมาชิกมีส่วนร่วมในการลงทุน (ถือหุ้น) ในสหกรณ์ของตนเองอย่างเสมอภาคกัน และมีส่วนในการควบคุมการใช้เงินทุนของสหกรณ์ตามแนวทางประชาธิปไตย เงินของสหกรณ์อย่างน้อย ๆ ส่วนหนึ่งต้องเป็นทรัพย์สินส่วนรวมของสหกรณ์ โดยปกติสมาชิกจะได้รับผลตอบแทน (ถ้ามี) ในอัตราที่จำกัดตามเงินลงทุน (หุ้น) ที่กำหนดเป็นเงื่อนไขของการเข้าเป็นสมาชิก สมาชิกสามารถจัดสรรเงินส่วนเกินของสหกรณ์ เพื่อวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่งหรือทุกอย่างดังนี้ คือ

1. เพื่อการพัฒนาสหกรณ์ โดยอาจกันไว้เป็นเงินสำรองซึ่งอย่างน้อย ๆ จะต้องมีส่วนหนึ่งที่นำมาแบ่งปันกันไม่ได้
2. เพื่อตอบแทนแก่สมาชิกตามสัดส่วนของปริมาณธุรกิจที่สมาชิกได้ทำกับสหกรณ์
3. เพื่อสนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ ที่มวลสมาชิกเห็นชอบ

หลักการที่ 4 มีการปกครองตนเองและมีอิสระ (Autonomy and independence) สหกรณ์เป็นองค์การที่พึ่งพาตนเองและปกครองตนเอง โดยมีการควบคุมจากมวลสมาชิก หากสหกรณ์จะต้องมีข้อตกลงผูกพันกับองค์การอื่นใด ซึ่งรวมถึงหน่วยงานของรัฐบาลด้วย หรือจะต้องเพิ่มเงินลงทุนโดยอาศัยแหล่งเงินทุนภายนอกสหกรณ์ สหกรณ์จะต้องกระทำการดังกล่าวภายใต้เงื่อนไขที่มั่นใจว่ามวลสมาชิกจะยังคงดำรงไว้ ซึ่งอำนาจในการควบคุมสหกรณ์ตามแนวทางประชาธิปไตย และสหกรณ์ยังคงดำรงความเป็นอิสระ

หลักการที่ 5 การให้การศึกษา การฝึกอบรม และข่าวสาร (Education, training and information) สหกรณ์พึงให้การศึกษาและการฝึกอบรมแก่สมาชิก ผู้แทนสมาชิกที่ได้รับการเลือกตั้งผู้จัดการและพนักงานเพื่อให้บุคลากรเหล่านี้สามารถมีส่วนช่วย

พัฒนาสหกรณ์ของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพและพึงให้ข่าวสารแก่สาธารณชนโดยเฉพาะอย่างยิ่งเยาวชนและบรรดาผู้นำทางความคิด ในเรื่องคุณลักษณะและประโยชน์ของสหกรณ์

หลักการที่ 6 การร่วมมือระหว่างสหกรณ์ (Co-operation among co-operatives) สหกรณ์จะสามารถให้บริการแก่สมาชิกได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด และเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่ขบวนการสหกรณ์ได้ โดยร่วมมือกันในระดับท้องถิ่น ระดับชาติ ระดับภูมิภาค และระดับนานาชาติ

หลักการที่ 7 ความห่วงใยต่อชุมชน (Concern for community) สหกรณ์พึงดำเนินกิจการต่าง ๆ เพื่อการพัฒนาชุมชนให้มีความเจริญยั่งยืนตามนโยบายที่มวลสมาชิกเห็นชอบ

โดยสรุปแล้ว สหกรณ์มีหลักการที่มุ่งให้สหกรณ์เป็นองค์กรของประชาชน โดยปกครองตามระบอบประชาธิปไตย สมาชิกทุกคนมีสิทธิและเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น และเข้ามาบริหารงานสหกรณ์โดยเท่าเทียมกัน ประโยชน์ที่ได้รับมีการแบ่งปันกันอย่างยุติธรรม

1.5 สหกรณ์การเกษตร

มีผู้ให้ความหมายของสหกรณ์การเกษตรไว้หลายความหมาย แต่มีความใกล้เคียงกัน ดังนี้

กรมส่งเสริมสหกรณ์ (2525 : 51) ให้ความหมายของสหกรณ์การเกษตร ว่าเป็นสหกรณ์ที่จัดตั้งขึ้นในกลุ่มผู้ที่มีอาชีพด้านการเกษตร โดยดำเนินธุรกิจแบบอเนกประสงค์ เพื่อแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนในการประกอบอาชีพ และช่วยยกฐานะความเป็นอยู่ของสมาชิกให้ดีขึ้น

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2527 : 550) ให้ความหมายสหกรณ์การเกษตร ว่าเป็น สหกรณ์ที่มีเกษตรกร ชาวไร่ ชาวนา รวมกันจัดตั้งขึ้นโดยสมาชิกของสหกรณ์นั้นเป็นเกษตรกรทั้งหมด สหกรณ์ที่จัดตั้งขึ้นมีลักษณะสหกรณ์อเนกประสงค์ มีการทำเป็นธุรกิจหลาย ๆ ด้านเพื่อแก้ไขความเดือดร้อนในการประกอบอาชีพของสมาชิก และช่วยยกฐานะความเป็นอยู่ของสมาชิกให้ดีขึ้นกว่าเดิม

กรมส่งเสริมสหกรณ์ (2539 : บทคัดย่อ) ให้ความหมายของสหกรณ์การเกษตรไว้ว่าคือ องค์กรที่ผู้ประกอบอาชีพทางการเกษตรรวมกันจัดตั้งขึ้นและจดทะเบียนเป็นนิติบุคคลต่อนายทะเบียนสหกรณ์ตามกฎหมายว่าด้วยสหกรณ์ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้สมาชิก

ดำเนินกิจการร่วมกันและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพื่อแก้ไขความเดือดร้อนในการประกอบอาชีพของสมาชิก และช่วยยกฐานะความเป็นอยู่ของสมาชิกให้ดีขึ้น และวัตถุประสงค์ของสหกรณ์การเกษตรมีดังนี้คือ

- 1.5.1 ให้สินเชื่อ
- 1.5.2 จัดหาวัสดุการเกษตร และสิ่งของที่จำเป็นมาจำหน่าย
- 1.5.3 เป็นตลาดจัดการขายผลผลิตผลแทนสมาชิกจัดปรับปรุงบำรุงดิน
- 1.5.4 ส่งเสริมการผลิต
- 1.5.5 ให้การศึกษาอบรมทางสหกรณ์
- 1.5.6 การร่วมมือระหว่างสหกรณ์ทั้งปวง

โดยสรุปแล้ว สหกรณ์การเกษตร หมายถึง องค์การที่กลุ่มบุคคลมีอาชีพด้านการเกษตร ร่วมกันจัดตั้งขึ้นโดยวิธีการที่ถูกต้องตามกฎหมายเพื่อร่วมมือกันแก้ปัญหาความเดือดร้อนในการประกอบอาชีพ และช่วยยกระดับความเป็นอยู่ของสมาชิกให้ดีขึ้น ด้วยวิธีการช่วยเหลือตนเอง และช่วยเหลือซึ่งกันและกันโดยไม่มุ่งหวังผลกำไร

1.6 เอกสารเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของสหกรณ์การเกษตรกรมลาไสย จำกัด

สหกรณ์การเกษตรกรมลาไสย จำกัด (2543 : รายงานกิจการประจำปี) ได้กล่าวถึงสหกรณ์การเกษตรกรมลาไสย จำกัด จดทะเบียน เมื่อวันที่ 1 กันยายน 2517 เลขทะเบียนที่ กสก.56/2517 เป็นสหกรณ์ประเภทสหกรณ์การเกษตร เกิดจากการควบของสหกรณ์ 3 สหกรณ์ คือ สหกรณ์การเกษตรกรมลาไสย(1) จำกัด สหกรณ์การเกษตรกรมลาไสย(2) จำกัดและสหกรณ์ที่ดิน

ปัจจุบันสหกรณ์การเกษตรกรมลาไสย จำกัด มีสำนักงานตั้งอยู่เลขที่ 71 หมู่ที่ 1 ตำบลกรมลาไสย อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ ตั้งอยู่ทางทิศใต้ของจังหวัดกาฬสินธุ์ ห่างจากจังหวัดกาฬสินธุ์ 12 กิโลเมตร มี 8 ตำบล 108 หมู่บ้าน มีประชากรทั้งหมด 70,536 คน จำนวน 10,962 ครัวเรือน ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพการเกษตร มีระบบชลประทานที่เอื้ออำนวยต่อการเพาะปลูกเป็นอย่างดี มีพื้นที่ทำการเกษตร 177,082 ไร่ ในเขตโครงการชลประทานลำปาว 97,231 ไร่ รับน้ำจากโครงการสูบน้ำด้วยไฟฟ้า 11,000 ไร่

สหกรณ์การเกษตรกรมลาไฮย จำกัด เริ่มดำเนินงานมาเมื่อ วันที่ 21 ตุลาคม 2517 มีสมาชิก 1,570 คน แบ่งเป็น 55 กลุ่ม มีทุนเรือนหุ้นแรกตั้ง 857,150 บาท กู้เงิน จากภายนอก 3,705,470 บาท ปริมาณธุรกิจ 14,560,182.88 บาท ปีแรกกำไรสุทธิ ประจำปี 280,040.37 บาท การดำเนินงานของสหกรณ์ได้เจริญก้าวหน้าเป็นลำดับ เมื่อสิ้นปีทางบัญชีสิ้นสุดวันที่ 31 มีนาคม 2544 มีสมาชิกทั้งหมด 5,650 คน 136 กลุ่ม มีทุนเรือนหุ้นที่ชำระแล้ว 63,735,870 บาท เงินสำรอง 19,498,984.86 บาท ทุนอื่น ๆ 5,688,001.46 บาท

1.6.1 ธุรกิจของสหกรณ์การเกษตร

การดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรเพื่อแก้ไขความเดือดร้อนในการประกอบอาชีพของสมาชิกและช่วยยกฐานะความเป็นอยู่ของสมาชิกให้ดีกว่าเดิม เรียกว่า การดำเนินธุรกิจ ธุรกิจที่สำคัญของสหกรณ์การเกษตรมีดังต่อไปนี้

- 1) ธุรกิจเกี่ยวกับการเงิน ได้แก่ การให้เงินกู้แก่สมาชิกและการรับเงินฝากจากสมาชิก
- 2) ธุรกิจการซื้อ หรือจัดหาสิ่งของที่จำเป็นมาขายแก่สมาชิก
- 3) ธุรกิจขาย
- 4) ธุรกิจการบริการและบำรุงที่ดิน
- 5) การส่งเสริมการเกษตร
- 6) การให้การศึกษอบรม

1.6.2 วัตถุประสงค์ของสหกรณ์การเกษตรกรมลาไฮย จำกัด

สหกรณ์การเกษตรกรมลาไฮย จำกัด มีวัตถุประสงค์ คือให้สมาชิกได้ร่วมกันดำเนินงาน เพื่อช่วยเหลือตนเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพื่อส่งเสริมผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจและสังคมของบรรดาสมาชิก ดังนี้

- 1) ส่งเสริมและเผยแพร่อาชีพการเกษตร หัตถศึกษา อุตสาหกรรม ในครัวเรือนหรือการประกอบอาชีพอย่างอื่นในหมู่สมาชิกและครอบครัวสมาชิก รวมทั้งการส่งเสริมความรู้ในการผลิตทางอุตสาหกรรมเพื่อให้สมาชิกมีอาชีพและรายได้ที่มั่นคง
- 2) จัดหาวัสดุการเกษตรและเครื่องอุปโภคบริโภคที่จำเป็นมาจำหน่ายแก่สมาชิก
- 3) จัดให้มีช่างหรือโรงเรียนการเกษตรเพื่อเก็บรักษาสินผลิตหรือผลิตภัณฑ์
- 4) จัดให้มียานพาหนะขนส่ง เครื่องมือ เครื่องจักรกล หรือปศุสัตว์

เกี่ยวกับการผลิตทางการเกษตรสำหรับให้บริการแก่สมาชิก

5) รับฝากเงินจากสมาชิกหรือสหกรณ์อื่น

6) จัดให้มีเงินกู้หรือสินเชื่อแก่สมาชิก เพื่อการประกอบอาชีพหรือการ
ใช้จ่ายที่จำเป็น

7) รวบรวมผลิตผลการเกษตรและผลิตภัณฑ์ของสมาชิกมาจัดการขาย
หรือแปรรูปออกขายโดยซื้อหรือรวบรวมผลิตผลจากสมาชิกก่อนผู้อื่น

1.6.3 การเป็นสมาชิกสหกรณ์การเกษตรกรมลาไสย จำกัด

สมาชิกสหกรณ์ คือ ผู้ที่มีชื่อและลงลายมือชื่อในบัญชีรายชื่อซึ่งผู้ที่จะเป็น
สมาชิกของสหกรณ์ และได้ชำระค่าหุ้นตามจำนวนที่จะถือครบถ้วนแล้ว และผู้ที่ได้รับเลือก
เข้าเป็นสมาชิกตามข้อบังคับที่ได้ลงลายมือชื่อในทะเบียนสมาชิก และได้ชำระค่าหุ้นตาม
จำนวนที่จะถือครบถ้วนแล้ว

1.6.4 คุณสมบัติของสมาชิก ต้องมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้

- 1) ตั้งบ้านเรือนและดำเนินงานเกษตรกรรมอยู่ในท้องที่ดำเนินงานของสหกรณ์
- 2) เป็นบุคคลธรรมดาและบรรลุนิติภาวะ
- 3) เป็นผู้ซื่อสัตย์ มีชื่อเสียงดี ชยันตเข้มแข็งในการประกอบอาชีพและรู้จัก

ประหยัด

- 4) ไม่เป็นคนไร้ความสามารถ หรือเสมือนไร้ความสามารถ
- 5) ไม่เป็นบุคคลล้มละลายหรือเป็นผู้มีหนี้สินล้นพ้นตัว
- 6) ไม่เป็นผู้เคยถูกให้ออกจากสหกรณ์ใด ๆ โดยมีความผิด เว้นแต่พ้นกำหนด

สองปีนับแต่วันที่ถูกออก

1.6.5 การเข้าเป็นสมาชิก

ผู้สมัครเป็นสมาชิกตามข้อบังคับต้องยื่นใบสมัครถึงสหกรณ์ตามแบบ
ที่กำหนดไว้ เพื่อคณะกรรมการดำเนินการพิจารณา

ผู้สมัครจะต้องเข้าสังกัดกลุ่มสมาชิกในหมู่บ้านที่ตนมีถิ่นที่อยู่หรือหมู่บ้าน
ใกล้เคียงกัน ทั้งนี้ให้ยื่นใบสมัครดังกล่าวในวรรคแรกผ่านประธานกลุ่มเพื่อเสนอที่ประชุมกลุ่ม
(กลุ่มสมาชิกหรือกลุ่มผู้สมัครเข้าเป็นสมาชิก) สอบสวนพิจารณา

เมื่อที่ประชุมกลุ่ม (กลุ่มสมาชิกหรือกลุ่มผู้สมัครเข้าเป็นสมาชิก) ได้สอบสวน
พิจารณา ปรากฏว่า ผู้สมัครมีคุณสมบัติถูกต้องตาม 1.6.4 ทั้งที่ประชุมกลุ่มเห็นสมควรและ
ลงมติรับรองโดยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสองในสามแห่งจำนวนผู้ที่เข้าประชุมแล้ว

คณะกรรมการดำเนินการจึงรับพิจารณาผู้สมัครนั้นได้

เมื่อคณะกรรมการดำเนินการได้สอบสวนพิจารณาเป็นที่พอใจว่าผู้สมัคร ซึ่งที่ประชุมกลุ่มรับรองแล้วนั้นมีคุณสมบัติถูกต้องตามที่กำหนดไว้ใน 1.6.4 ทั้งหมดเป็นการสมควรรับเข้าเป็นสมาชิกได้ ก็ให้แจ้งผู้สมัครนั้นลงลายมือชื่อของตนในทะเบียนสมาชิกกับชำระค่าธรรมเนียมแรกเข้าและชำระค่าหุ้นตามจำนวนที่จะถือจนครบถ้วนแล้ว จึงถือว่าได้เข้าเป็นสมาชิกของสหกรณ์ในสังกัดกลุ่มซึ่งรับรองนั้น

ให้สหกรณ์แจ้งเรื่องการรับสมาชิกเข้าใหม่ ให้ที่ประชุมกลุ่มทราบโดยเร็วและให้คณะกรรมการดำเนินการของสหกรณ์เสนอเรื่องการรับสมาชิกเข้าใหม่ให้ที่ประชุมใหญ่คราวถัดไปทราบ

ถ้าคณะกรรมการดำเนินการไม่ยอมรับผู้สมัครเข้าเป็นสมาชิกด้วยเหตุใด ๆ เมื่อผู้สมัครร้องขอให้คณะกรรมการดำเนินการนำเรื่องเสนอที่ประชุมใหญ่เพื่อวินิจฉัยชี้ขาดมติแห่งที่ประชุมใหญ่ให้รับเข้าเป็นสมาชิกในกรณีดังว่านี้ ให้ถือเสียงไม่น้อยกว่าสองในสามของสมาชิกหรือผู้แทนสมาชิกซึ่งมาประชุม

1.6.6 ค่าธรรมเนียมแรกเข้า

ผู้เข้าเป็นสมาชิกจะต้องชำระค่าธรรมเนียมแรกเข้าให้แก่สหกรณ์คนละ 20 บาท ค่าธรรมเนียมแรกเข้านี้ให้ถือเป็นรายได้ของสหกรณ์จะเรียกคืนไม่ได้

1.6.7 สิทธิหน้าที่ในฐานะสมาชิก ผู้เข้าเป็นสมาชิกต้องลงลายมือชื่อของตนในทะเบียนสมาชิกกับชำระค่าธรรมเนียมแรกเข้าและค่าหุ้นตามจำนวนที่จะถือครบถ้วน เมื่อได้ปฏิบัติดังนี้แล้วจึงถือได้ว่าสิทธิในฐานะสมาชิก

สิทธิของสมาชิก ดังนี้

1. เข้าร่วมประชุมใหญ่ เพื่อเสนอความคิดเห็นหรือออกเสียงลงคะแนน
2. เข้าชื่อเรียกประชุมใหญ่วิสามัญ
3. เสนอหรือได้รับเลือกเป็นกรรมการดำเนินการสหกรณ์ หรือผู้ตรวจสอบกิจการสหกรณ์
4. ได้รับบริการทางธุรกิจและทางวิชาการจากสหกรณ์
5. สิทธิอื่น ๆ ที่กำหนดไว้ในข้อบังคับและระเบียบของสหกรณ์

หน้าที่ของสมาชิก มีดังนี้

1. ปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ มติและคำสั่งของสหกรณ์
2. เข้าร่วมประชุมทุกครั้งที่สหกรณ์นัดหมาย
3. ส่งเสริมสนับสนุนกิจการของสหกรณ์ เพื่อให้สหกรณ์เป็นองค์กร

ที่เข้มแข็ง

4. สอดส่องดูแลกิจการของสหกรณ์
5. ร่วมมือกับคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ พัฒนาสหกรณ์ให้เจริญ

รุ่งเรืองและมั่นคง

2. แนวคิดที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการรวมกลุ่ม

นิยะดา ชุณหวงค์ (2537 : 35-36) ได้กล่าวไว้ว่า มนุษย์เป็นสัตว์สังคม การที่มนุษย์รวมกลุ่มกันนี้มีสาเหตุสำคัญหลายประการ ดังต่อไปนี้

2.2.1 เพื่อเป็นการช่วยกันแก้ปัญหา เมื่อมีปัญหาหรือเรื่องที่ตัดสินใจเกิดขึ้นก็มาช่วยกันคิด ซึ่งจะรอบคอบและมองปัญหาได้รอบด้านมีทางเลือกหลาย ๆ ทางมากกว่าคน ๆ เดียวจะแก้ปัญหาหรือคิดได้

2.2.2 เพื่อผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ ในการต่อรองกับฝ่ายการจัดการนั้น ถ้านายจ้างไม่ยอมขึ้นค่าแรง ลูกจ้างคนเดียวก็ไม่มีอำนาจในการต่อรอง แต่ถ้าใช้สหภาพแรงงานเป็นผู้ต่อรองให้ก็จะทำให้การต่อรองนั้นได้ผลมากกว่า ดังนั้นจึงเห็นได้ว่าในสถานประกอบการต่าง ๆ ลูกจ้างพยายามที่จะก่อตั้งสหภาพแรงงานของตนขึ้นมาเพื่อใช้เป็นตัวแทนในการต่อรองเรื่องผลประโยชน์ของตนเองจากนายจ้าง

2.2.3 เพื่อเป็นการตอบสนองความต้องการทางด้านจิตใจของสมาชิก มี 6 ประการ คือ

1) ความต้องการด้านความรัก มนุษย์นั้นไม่ชอบทำงานคนเดียว ชอบจับกลุ่มกันทำงาน เพื่อที่ว่าจะได้มีเพื่อนร่วมทุกข์ร่วมสุข จะได้ช่วยกันในยามยาก เป็นการแสดงออกซึ่งการมีน้ำใจซึ่งกันและกัน เป็นการแสดงออกซึ่งความรักเพื่อน ถ้าถูกจับให้ไปทำงานอย่างโดดเดี่ยวจะรู้สึกเหงา เมื่อมีสิ่งสำคัญ ๆ เกิดขึ้นในชีวิตทำงานก็ไม่ทราบว่าจะเล่าให้ใครฟังนอกจากเพื่อนร่วมกลุ่ม ซึ่งยอมเข้าใจตนมากกว่าใคร ๆ

2) **ความต้องการความมั่นคง** ซึ่งเฉพาะสมาชิกของกลุ่มเท่านั้น ที่จะให้การสนับสนุนเพื่อนตนเองในเรื่องการทำงานได้ หรือเมื่อพนักงานต้องการความช่วยเหลือก็จะมีมั่นใจว่าเพื่อนเท่านั้นที่จะให้ความช่วยเหลือหรือให้คำปรึกษาได้ เขาสบายใจที่จะปรึกษากับเพื่อนมากกว่าปรึกษากับเจ้านายในเรื่องการทำงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นการเพิ่มอำนาจต่อรองทำให้มีพลังในการต่อสู้มากขึ้น

3) **ความต้องการอยากเด่นอยากดัง ด้านความมีชื่อเสียง** ด้านเกียรติยศ ซึ่งเมื่อบุคคลในกลุ่มสามารถบรรลุความต้องการทางด้านนี้ โดยการเป็นสมาชิกของกลุ่ม คือ กลุ่มที่ทำงานร่วมกันจะสามารถให้การสนับสนุนเมื่อสมาชิกทำดี เช่น พนักงานขายทำยอดขายได้ดีที่สุดในรอบปีจะได้รับรางวัลพนักงานขายยอดเยี่ยม นั่นคือการเปรียบเทียบผลงานของเขากับเพื่อนร่วมกลุ่มอีกหลาย ๆ คน ผลตอบแทนที่เขาได้รับนั้นแสดงถึงการยอมรับของผู้บังคับบัญชา และจะเป็นการเปิดโอกาสให้เขาได้เลื่อนตำแหน่งหน้าที่การงานได้ด้วย

4) **ความต้องการความสำเร็จในชีวิต** ส่วนหนึ่งสามารถสนองตอบความต้องการด้านนี้ได้ โดยการเพิ่มความรู้ความชำนาญ กลุ่มทำงานสามารถพัฒนาทักษะในการทำงานได้จากการที่เราช่วยกันพูดคุยกับผู้รู้ในวงการเดียวกัน เช่น กลุ่มอาจารย์ที่อยู่ในสาขาเดียวกันสามารถพัฒนาทางด้านความรู้วิชาการโดยการถกเถียงประเด็นทางวิชาการต่าง ๆ ก็ทำให้แต่ละคนมีความรู้ที่แตกฉานขึ้น แต่ถ้านั่งทำงานคนเดียวก็ไม่สามารถพัฒนาการเรียนรู้ทางวิชาการได้เต็มที่

5) **เป็นการลดความตึงเครียด** การทำงานเป็นกลุ่มสามารถช่วยพนักงานในด้านสุขภาพจิตได้มาก การได้รับการสนับสนุนโดยการให้กำลังใจในการทำงานจากกลุ่มทำให้พนักงานสามารถควบคุมความเครียดได้ ในกลุ่มที่ทำงานด้วยกันเมื่อประสบทั้งปัญหาส่วนตัวและปัญหาเรื่องงาน ก็จะนำปัญหามาถกเถียงกัน มาปรับทุกข์กัน และเมื่อพบปัญหาที่ยาก ๆ เมื่อปรับทุกข์แล้วก็มีคนฟังอย่างเห็นอกเห็นใจ ก็จะสามารถลดความตึงเครียดลงได้ การให้คำปรึกษาโดยเพื่อนร่วมงานอาจจะเป็นวิธีการแก้ไขปัญหาที่ดีที่สุดได้ และต่อมาก็ลดความเครียดลงด้วย

6) **เพื่อเพิ่มความพอใจในการทำงาน** พนักงานที่ทำงานเป็นกลุ่มจะมีความพอใจในการทำงานมากกว่าที่ต้องนั่งทำงานคนเดียว เพราะมีโอกาสที่จะแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ได้พูดคุยกับบุคคลอื่น ๆ แต่ถ้าถูกเปลี่ยนงานให้ทำงานคนเดียวความพอใจในการทำงานของเขาจะลดลง เขารู้สึกโดดเดี่ยว เหงา

จากแนวคิดดังกล่าว ผู้วิจัยสรุปเป็นแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้ คือ บุคคลรวมตัวขึ้นเป็นกลุ่มนั้น มีทั้งผลดีและผลเสียขององค์การ โดยเฉพาะในกรณีที่มีผลประโยชน์ของกลุ่มไม่สอดคล้องกับผลประโยชน์ขององค์การ

2.2 นโยบายส่งเสริมสหกรณ์ของกรมส่งเสริมสหกรณ์

ถวิล เลิศประเสริฐ (2528 : 52-57) ได้กล่าวไว้ว่า กรมส่งเสริมสหกรณ์ได้กำหนดนโยบายพื้นฐาน (Basic policy) เพื่อเป็นแนวทางกว้าง ๆ สำหรับผู้ปฏิบัติงานในการตัดสินใจดำเนินงานเพื่อส่งเสริมและพัฒนาให้สหกรณ์เป็นองค์กรทางเศรษฐกิจของสมาชิกที่มีบทบาทในด้านการผลิต คุณภาพของสินค้า และการตลาดสินค้าเกษตรสำคัญที่จะช่วยเพิ่มรายได้ และคุณภาพชีวิตของเกษตรกรสมาชิก รวมทั้งให้สหกรณ์มีบทบาทในการบรรเทาปัญหาเศรษฐกิจและสังคมของคนในเมืองได้สูงขึ้น จำนวน 5 ด้าน ดังนี้

2.2.1 การเพิ่มผลผลิต ทั้งในด้านประสิทธิภาพ คุณภาพให้ตรงกับความต้องการของตลาด และเป็นการผลิตที่ไม่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

2.2.2 การปรับปรุงระบบตลาดของสหกรณ์ เพื่อให้สหกรณ์สามารถดำเนินธุรกิจในการเพิ่มมูลค่าผลผลิตของสมาชิกให้สูงขึ้น และสามารถแข่งขันได้ในตลาด

2.2.3 การพัฒนาการจัดการสหกรณ์ โดยการเน้นการพัฒนาการจัดการธุรกิจแบบครบวงจรที่จะนำไปสู่การเพิ่มรายได้ และการมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นของสมาชิกสหกรณ์

2.2.4 การสนับสนุนสหกรณ์ให้มีบทบาทในการพัฒนาสตรีและเยาวชน สหกรณ์ให้มีความรู้ความสามารถในการรวมกลุ่มกันประกอบอาชีพเสริมเพิ่มรายได้ และยกระดับคุณภาพชีวิตของครอบครัว

2.2.5 การพัฒนาบุคลากร โดยการให้การศึกษอบรมแก่บุคลากรสหกรณ์ทุกระดับ คือ สมาชิก คณะกรรมการดำเนินการ และฝ่ายจัดการ ที่จะสามารถดำเนินการของสหกรณ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ พร้อมทั้งการเสริมสร้างวิสัยทัศน์และยกระดับความรู้ความสามารถของข้าราชการ กรมส่งเสริมสหกรณ์เพื่อจะได้ดำเนินการส่งเสริมและพัฒนาสหกรณ์ให้บรรลุผลได้เป็นอย่างดี

จากนโยบายดังกล่าว ผู้วิจัยสรุปเป็นแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้ คือ

1. การเพิ่มผลผลิต ทั้งในด้านประสิทธิภาพ คุณภาพ ให้ตรงกับความต้องการของตลาด
2. การปรับปรุงระบบตลาดของสหกรณ์
3. การพัฒนาการจัดการสหกรณ์ โดยเน้นการพัฒนาการจัดการธุรกิจแบบครบวงจรที่จะนำไปสู่การเพิ่มรายได้
4. การสนับสนุนให้มีบทบาทในการพัฒนาสตรีและเยาวชน
5. การพัฒนาบุคลากรโดยการให้การศึกษาอบรมแก่บุคลากรสหกรณ์ทุกระดับ

3. ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

3.1 ทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์ (Maslow's Need Hierarchy Theory)

มาสโลว์ (Maslow, 1970 : 69 อ้างถึงใน สมพงษ์ เกษมสิน, 2523 : 305) ได้ตั้งทฤษฎีเกี่ยวกับแรงจูงใจ (Maslow's Theory of Human Motivation) ซึ่งเป็นที่รู้จักและยอมรับกันแพร่หลาย เป็นไปตามลำดับของความต้องการอย่างมีระเบียบ ลำดับขั้นของความ ต้องการ ตามทฤษฎีของมาสโลว์ จะมีลักษณะตามลำดับจากต่ำไปหาสูง ดังนี้

1. **ความต้องการทางร่างกาย** (Physiological needs) เป็นความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์ จำเป็นที่สุดต่อการดำรงชีวิต ได้แก่ ความต้องการอาหาร น้ำดื่ม อากาศ ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค การพักผ่อน เป็นต้น ความต้องการทางด้านร่างกายจะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของคนก็ต่อเมื่อความต้องการทางด้านร่างกายยังไม่ได้รับการตอบสนอง ในด้านนี้ โดยปกติแล้วองค์กรทุกแห่งมักจะตอบสนองความต้องการของแต่ละคนด้วยวิธีการทางอ้อม คือ การจ่ายเงินค่าจ้าง

2. **ความต้องการความปลอดภัย หรือความมั่นคง** (Safety or Security Needs) ถ้าหากความต้องการทางด้านร่างกายได้รับการตอบสนองตามสมควรแล้ว มนุษย์ก็จะมีความต้องการในขั้นสูงต่อไป นั่นคือ ความต้องการความปลอดภัย หรือความมั่นคง

3. **ความต้องการทางด้านสังคม** (Social or Belonging Needs) ภายหลังจากที่คนได้รับการตอบสนองในขั้นต่ำกว่าได้รับการตอบสนองแล้ว ก็จะมีความต้องการที่สูงกว่าความต้องการทางด้านสังคมจะเริ่มเป็นสิ่งจูงใจที่สำคัญต่อพฤติกรรมของคน

ความต้องการทางด้านนี้จะเป็นความต้องการเกี่ยวกับการอยู่ร่วมกันและการได้รับการยอมรับจากบุคคลอื่นและมีความรู้สึกที่ตนเองเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มทางสังคม

4. ความต้องการที่จะได้รับการยกย่องทางสังคม (Esteem Needs) หรือความต้องการที่จะมีฐานะเด่นในสังคม เป็นความต้องการของมนุษย์ในระดับที่สูงขึ้นมาอีกหรือการมีศักดิ์ศรีที่ต้องการที่จะได้เข้าร่วมและได้รับการยอมรับในสังคม มีมิตรภาพและความรักจากเพื่อนร่วมงาน

5. ความต้องการที่จะประสบความสำเร็จในชีวิต (Self-Realization or Self Actualization) เป็นความต้องการขั้นสูงสุดของมนุษย์ ภายหลังจากที่มนุษย์ได้รับการตอบสนองความต้องการทั้ง 4 ชั้นอย่างครบถ้วนแล้ว ความต้องการในขั้นนี้จะเกิดขึ้นและมักจะเป็นความต้องการที่เป็นอิสระเฉพาะแต่ละคน ซึ่งต่างก็มีความคิดใฝ่ฝันที่อยากได้ความสำเร็จในสิ่งอันสูงส่งในทัศนะของคน

จากทฤษฎีดังกล่าว ผู้วิจัยได้สรุปเป็นแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้ คือ

ความต้องการบุคคลมีความสำคัญไม่เท่าเทียมกัน ขึ้นอยู่กับความพึงพอใจที่ได้รับจากการสนองความต้องการในลำดับต้น ๆ ความต้องการของบุคคลที่มีอยู่ตลอดเวลาและจะไม่สามารถเป็นสิ่งจูงใจได้อีกเมื่อความต้องการนั้นได้รับการตอบสนองแล้ว ความต้องการระดับสูงจะเกิดขึ้นได้เมื่อได้รับการตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐานก่อน

3.2 ทฤษฎีความคาดหวังของวรูม (Vroom)

วรูม (Vroom, 1964 : 164 อ้างถึงใน สมยศ นาวิกาน. 2522 : 391-393)

ได้พัฒนาทฤษฎีการจูงใจแบบกระบวนการว่า มีปัจจัยหลักของทฤษฎี คือ ความคาดหวัง ความพอใจ ผลลัพธ์และสื่อกลาง

ความคาดหวัง คือ ความเชื่อเกี่ยวกับความน่าจะเป็นที่พฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งจะก่อให้เกิดผลลัพธ์อย่างใดอย่างหนึ่งโดยเฉพาะ ความมากน้อยของความเชื่อจะอยู่ภายในช่วงระหว่าง 0 (ไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลลัพธ์อย่างใดอย่างหนึ่ง) และ 1 (มีความแน่ใจว่าการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งจะก่อให้เกิดผลลัพธ์อย่างใดอย่างหนึ่งโดยเฉพาะ)

ความพอใจ คือ ความรุนแรงของความต้องการของพนักงานสำหรับผลลัพธ์อย่างใดอย่างหนึ่ง ความพอใจอาจจะเป็นบวกหรือลบได้ภายในสถานการณ์ของการทำงาน เราอาจจะคาดหมายได้ว่า ผลลัพธ์ เช่น ผลตอบแทน การเลื่อนตำแหน่ง และการยกย่อง

โดยผู้บังคับบัญชา จะให้ความพอใจในทางบวก ผลลัพธ์ เช่น ความขัดแย้งกับเพื่อนร่วมงาน หรือการตำหนิจากผู้บังคับบัญชาจะให้ความพอใจในทางลบ ในทางทฤษฎีแล้ว ผลลัพธ์ อย่างใดอย่างหนึ่งจะต้องให้ความพอใจ เพราะว่าผลลัพธ์ดังกล่าวนี้จะเกี่ยวข้องกับความต้องการของบุคคล

ผลลัพธ์ คือ ผลที่ติดตามของพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง และอาจจะแยกประเภทเป็นผลลัพธ์ระดับหนึ่งและผลลัพธ์ระดับที่สอง ผลลัพธ์ระดับที่หนึ่งจะหมายถึง การปฏิบัติงานที่สืบเนื่องมาจากการใช้กำลังความพยายามของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ผลลัพธ์ ที่สองจะเป็น ที่ติดตามมาภายหลัง ผลลัพธ์ระดับที่หนึ่ง เช่น ผลตอบแทนเพิ่มขึ้นหรือการ เลื่อนตำแหน่ง เป็นต้น

สื่อกลาง คือ ความสัมพันธ์ระหว่างผลลัพธ์ระดับที่หนึ่งและผลลัพธ์ระดับที่สอง ซึ่งจะอยู่ภายในช่วงระหว่าง $+1.0$ และ -1.0 ถ้าหากว่าผลลัพธ์ระดับที่หนึ่งเป็นผล การปฏิบัติงานดี มันจะนำไปสู่การเพิ่มขึ้นของผลตอบแทนแล้วสื่อกลางจะมีค่าเท่ากับ $+1.0$ ถ้าหากว่าไม่มีความสัมพันธ์ใด ๆ ระหว่างผลลัพธ์ระดับที่หนึ่ง และผลลัพธ์ระดับที่สองแล้ว สื่อกลางจะมีค่าเท่ากับ 0

วรูม (Vroom, 1964 : 164 อ้างถึงใน สมยศ นาวิการ. 2522 : 391-393)

ได้เสนอทศนะต่อไปว่า ความคาดหวังและความพอใจจะเป็นสิ่งที่กำหนดกำลังความพยายาม หรือแรงจูงใจของบุคคล ถ้าความพอใจหรือความคาดหวังเท่ากับศูนย์ แรงจูงใจจะเท่ากับ ศูนย์ด้วยตามทศนะของวรูมนี้ การกระทำของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ย่อมจะขึ้นอยู่กับ กระบวนการของความคิดดังต่อไปนี้

1. ผลลัพธ์ระดับที่สองที่แตกต่างกันมีความสำคัญมากน้อยแค่ไหน เช่น การเลื่อนตำแหน่ง การเพิ่มเงินเดือน (ความพอใจ)
2. ผลลัพธ์ที่หนึ่ง (ผลการปฏิบัติงานที่ดี) จะนำไปสู่การเลื่อนตำแหน่ง หรือการเพิ่มเงินเดือนหรือไม่ (สื่อกลาง)
3. การใช้กำลังความพยายามจะประสบความสำเร็จทางด้านผลการ ปฏิบัติงานที่ดีหรือไม่ (ความคาดหวัง)

กระบวนการของความคิดดังกล่าวนี้ อาจจะเป็นจิตสำนึกหรือจิตใต้สำนึกก็ได้

จากทฤษฎีดังกล่าว ผู้วิจัยได้สรุปเป็นแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้ คือ

คนเราทุกคนมีความคาดหวังต่อผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้นจากผลการกระทำที่เขาได้ทำ ขึ้นมาเรื่อยๆ ขึ้นไปกว่านั้น คนทุก ๆ คนต่างมีความชอบในผลสัมพัทธ์ชนิดต่าง ๆ แตกต่างกัน ความคาดหวังที่บุคคลมีต่อความสามารถที่จะปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และประเภท ของรางวัลที่พวกเขาจะได้รับ ถ้าพวกเขาปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3.3 ทฤษฎีการงูใจ ของ อัลเดอร์เฟอร์ (Alderfer's Existence Relatedness Growth Theory)

อี อาร์ จี (E.R.G.1972 อ้างถึงใน เทพพนม เมืองแมน และสวิง-สุวรรณ. 2540 : 27 – 28) ได้จำแนกความต้องการของมนุษย์ออกเป็น 3 ประการ คือ

1. ความต้องการเพื่อการดำรงชีวิต (Existing Needs) ความต้องการนี้จะ รวมความต้องการด้านกายภาพกับความต้องการด้านความปลอดภัยทางด้านวัตถุไว้ด้วยกัน

2. ความต้องการความสัมพันธ์ (Relatedness Needs) ความต้องการนี้ คือ ความต้องการในด้านการที่จะมีความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ๆ เช่น สมาชิกภายในครอบครัว เพื่อนร่วมงาน เพื่อนและกับบุคคลที่ตนเองมีความเกี่ยวข้องด้วย ความต้องการนี้ จะตรงกันข้ามกับความต้องการเพื่อการดำรงชีวิต ความพอใจจะขึ้นอยู่กับการแบ่งส่วน ซึ่งกันและกัน ความเข้าใจร่วมกันและอิทธิพลของปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน

3. ความต้องการความเจริญก้าวหน้า (Growth Needs) ความต้องการนี้ เป็นผลจากการที่บุคคลสามารถมีส่วนร่วมอย่างจริงจังกับสภาพแวดล้อมของเขา เช่น ครอบครัว งานและกิจกรรมด้านสันตนาการ ความพอใจในความต้องการ ความเจริญ ก้าวหน้านี้ได้มาจากการที่บุคคลนั้นเผชิญปัญหาในสภาพแวดล้อมที่ทำให้เขาได้ใช้ความสามารถที่มีอยู่อย่างเต็มที่หรือได้พัฒนาความสามารถให้เพิ่มมากขึ้น

จากทฤษฎีดังกล่าว ผู้วิจัยได้สรุปเป็นแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้ คือ

มนุษย์มีความต้องการเพื่อการดำรงชีวิตและต้องการความสัมพันธ์กับบุคคล ต่าง ๆ เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดและความรู้สึกร่วมกัน รวมทั้งความต้องการ ความเจริญก้าวหน้า ความพอใจในด้านความต้องการความเจริญก้าวหน้านี้ได้มาจากการ ที่บุคคลนั้นเผชิญปัญหาในสภาพแวดล้อมที่ทำให้เขาได้ใช้ความสามารถที่มีอยู่อย่างเต็มที่

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

นภาพร เชื้อขำ (2531: 76) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของสมาชิกสหกรณ์ในการส่งเสริมกิจกรรมสหกรณ์การเกษตรเมืองมื่นบุรี จำกัด พบว่า สมาชิกสหกรณ์ที่มีการศึกษาสูง มีระยะเวลาในการเข้าเป็นสมาชิกสหกรณ์นาน ได้รับข่าวสารมาก มีความเข้าใจในหลักการสหกรณ์มากและมีความคาดหวังประโยชน์จากสหกรณ์มาก จะเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมด้านต่าง ๆ ของสหกรณ์มากกว่าสมาชิกที่มีการศึกษาต่ำ มีระยะเวลาการเข้าเป็นสมาชิกน้อย ได้รับข่าวสารน้อย มีความเข้าใจในหลักการสหกรณ์น้อย และมีความคาดหวังประโยชน์จากสหกรณ์น้อย ส่วนความแตกต่างทางรายได้ของสมาชิกไม่มีความสัมพันธ์กับการเข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมกิจกรรมของสหกรณ์

จากงานวิจัยดังกล่าว ผู้วิจัยสรุปเป็นแนวคิดในการวิจัยดังนี้ คือ ปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าเป็นสมาชิกสหกรณ์การเกษตร คือ

1. ระดับการศึกษา
2. การได้รับข่าวสาร
3. มีความเข้าใจในหลักการสหกรณ์
4. มีความคาดหวังประโยชน์จากสหกรณ์

ดารณี แยมศรีสุข (2534 :131) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของสมาชิกในกิจกรรมสหกรณ์การเกษตร : ศึกษาเฉพาะกรณีสหกรณ์การเกษตรเมืองกาฬสินธุ์ จำกัด พบว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมได้แก่ ระยะเวลาในการเข้ามาเป็นสมาชิก มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในธุรกิจซื้อของสหกรณ์ในระดับปานกลาง ขนาดที่ดินทำกิน มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในการเข้ามาเป็นสมาชิกสมาคมฉนวนกึ่งสงเคราะห์ในระดับน้อย ค่าโดยสารประจำทางมีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในธุรกิจในระดับน้อย การได้รับประโยชน์จากชลประทานมีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในการกู้เงินกับสหกรณ์ในระดับปานกลาง ความรู้ความเข้าใจในหลักและวิธีการสหกรณ์มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในธุรกิจซื้อของสหกรณ์ในระดับน้อย และเจตคติของสมาชิกสหกรณ์ที่มีต่อสหกรณ์การเกษตรมีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในการกู้เงินของสมาชิกสหกรณ์ในระดับน้อย

จากงานวิจัยดังกล่าว ผู้วิจัยสรุปเป็นแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้ คือ ปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าเป็นสมาชิกสหกรณ์การเกษตร คือ

1. ขนาดที่ดินทำกิน
2. ค่าโดยสารรถประจำทาง
3. การได้รับประโยชน์จากชลประทาน
4. ความรู้ความเข้าใจในหลักการวิธีการสหกรณ์
5. ทักษะคติ

พัชรินทร์ พรหมสา (2541 : 80 - 81) ได้ศึกษาเรื่อง ความต้องการสารสนเทศ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรเมืองร้อยเอ็ด จำกัด พบว่า สมาชิกสหกรณ์มีความต้องการทางด้านเนื้อหาและรูปแบบ เพื่อจะได้นำสารสนเทศนั้นไปเผยแพร่สู่สมาชิกได้รับรู้ต่อไป สมาชิกสหกรณ์เพศชายและเพศหญิงมีความต้องการสารสนเทศ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตต่างกัน เพราะความสามารถและความถนัดต่างกัน คือเพศชายที่เป็นหัวหน้าครอบครัวต้องรับผิดชอบภาระหน้าที่ภายนอกมากกว่าจึงมีโอกาสเข้าร่วมประชุมอบรม หรือฟังบรรยาย การพบปะพูดคุย การเยี่ยมชมนิทรรศการของหน่วยงานต่าง ๆ ภายนอกหมู่บ้าน ส่วนสมาชิกสหกรณ์เพศหญิงที่ต้องดูแลครอบครัวทั้งการจัดทำอาหาร การดูแลความสะอาดบ้านที่อยู่อาศัย และการดูแลบุตรหลาน ทำให้เพศชายและเพศหญิงมีความต้องการสารสนเทศต่างกัน สมาชิกที่มีอายุต่างกันก็มีความต้องการสารสนเทศเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตต่างกัน คือสมาชิกที่มีอายุ 30 - 39 ปี ชอบการรับรู้ข่าวสารสารสนเทศเพื่อนำมาปรับปรุงวิธีการผลิตและสร้างอาชีพที่หลากหลายเพื่อป้องกันราคาผลผลิตตกต่ำ จึงมีความต้องการสารสนเทศมาก ต่างจากสมาชิกสหกรณ์ที่มีอายุช่วง 20 - 29 ปี เป็นวัยที่ชอบความสนุกสนานกับเพื่อน ๆ ยังไม่คำนึงถึงการสร้างฐานะทางครอบครัว และประกอบกับอาชีพหลักที่มั่นคง เพียงแต่แสวงหาอาชีพและวิถีทางที่เหมาะสมกับตนเองตลอดเวลา ความต้องการสารสนเทศทางด้านอาชีพเกษตรจึงเป็นเพียงส่วนหนึ่งเท่านั้น ส่วนสมาชิกช่วงอายุ 50 ปีขึ้นไป ไม่มีความต้องการสารสนเทศเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต

จากงานวิจัยดังกล่าว ผู้วิจัยสรุปเป็นแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้ คือ ปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าเป็นสมาชิกสหกรณ์การเกษตร คือ

1. การได้รับข่าวสารประชาสัมพันธ์
2. เพศ

3. อายุ

ดุชฎี อายุวัฒน์ และคณะ (2542 : 24 - 25) ได้ศึกษาเรื่อง การวิเคราะห์สภาพของการจัดการสหกรณ์โคนม จังหวัดขอนแก่น พบว่า ปัญหาเกี่ยวกับความเข้มแข็งของสหกรณ์ มีความสัมพันธ์กับความไม่ต่อเนื่องของการเข้ามาเป็นกรรมการ กรรมการบางคนไม่มีเวลาทำงานในสหกรณ์ การบริหารงานไม่มีประสิทธิภาพ ขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบสหกรณ์ ขาดทักษะด้านการจัดการ การบริหารอิงระบบราชการที่มีขั้นตอนมาก ความล่าช้าในการตัดสินใจจึงไม่สามารถตอบสนองความต้องการของสมาชิกได้ทันทั่วทั้งที่ เงินทุนหมุนเวียนมีน้อยทำให้การจัดซื้อสินค้ามาเพื่อบริการตอบสนองความต้องการของสมาชิกมีน้อย ไม่เพียงพอต่อสมาชิก สมาชิกจึงต้องพึ่งพาบริการจากที่อื่น สหกรณ์ไม่มีระบบข้อมูลที่ดีพอที่จะทำให้ไม่มีระบบฐานข้อมูลที่สำคัญเกี่ยวกับการจัดการของสหกรณ์ การบริการสมาชิกได้ไม่ครอบคลุม ไม่ดึงดูดใจ การจัดสวัสดิการให้สมาชิกมีน้อยไม่จูงใจ เจ้าหน้าที่ของสหกรณ์ไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับทักษะในการจัดการส่งผลกระทบต่อการบริหารจัดการ ประสิทธิภาพการจัดการลดลง การบริหารจัดการเป็นเรื่องที่มีรายละเอียดมาก สมาชิกสหกรณ์มีระดับของการพัฒนาเทคโนโลยีที่หลากหลาย จึงกล่าวได้ว่าการบริหารจัดการของสหกรณ์จะต้องสามารถครอบคลุมที่จะให้บริการกับสมาชิกสหกรณ์ที่มีความหลากหลาย

จากงานวิจัยดังกล่าว ผู้วิจัยสรุปเป็นแนวคิดในการวิจัยดังนี้ คือ ปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าเป็นสมาชิกสหกรณ์การเกษตร คือ

1. ความเข้าใจในหลักการสหกรณ์
2. ระยะเวลาในการเข้ามาเป็นสมาชิก

บุญมี จันทร์วงศ์ (2543 : 126) ได้ศึกษาเรื่อง ยุทธศาสตร์การพัฒนาสหกรณ์ในภาคการเกษตร ผลการศึกษาพบว่า สหกรณ์ในภาคการเกษตรเป็นองค์กรที่เข้มแข็งในการดำเนินธุรกิจการเกษตรที่มีคุณภาพ โปร่งใส พึ่งตนเองได้ และเป็นอิสระ โดยการสร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน การเชื่อมโยงธุรกิจระหว่างสหกรณ์บนหลักพหุภาคีในการสนับสนุนทรัพยากรการผลิต เป็นศูนย์การถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารและเทคโนโลยีและสร้างอำนาจต่อรองทางการตลาดแก่สมาชิก เพื่อมุ่งให้ครอบครัวและชุมชนของสมาชิกอยู่ดี มีความสุข ส่งเสริมให้เกษตรกรเข้ามาเป็นสมาชิกสหกรณ์เพื่อให้สหกรณ์เป็นองค์กรกลางของเกษตรกรอย่างแท้จริง การเข้ามาเป็นสมาชิกสหกรณ์ต้องอยู่บนพื้นฐานของการสมัครใจ ให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์ทุกขั้นตอน ให้สมาชิกได้แสดงความ

คิดเห็นอย่างอิสระ มีความเท่าเทียมกัน สร้างการเรียนรู้ให้แก่สมาชิก เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการสหกรณ์ให้เป็นองค์กรที่ดำเนินธุรกิจของสมาชิกให้สามารถที่จะแข่งขันได้ในระบบการค้าเสรี ทั้งภายในประเทศและระหว่างประเทศ และสร้างพลังในการต่อรองทางการตลาดให้แก่สมาชิก พัฒนาการผลิต การแปรรูป และการตลาดในกิจการที่สมาชิกรับดำเนินการอยู่ให้มีคุณภาพ โดยให้ความรู้เทคโนโลยีสมัยใหม่ สนับสนุนทรัพยากรการผลิต และการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารทางการผลิตและการตลาดให้แก่สมาชิกพร้อม ๆ กับรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมไปด้วย

จากงานวิจัยดังกล่าว ผู้วิจัยสรุปเป็นแนวคิดในการวิจัยดังนี้ คือ ปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าเป็นสมาชิกสหกรณ์การเกษตร คือ

1. การได้รับข่าวสารประชาสัมพันธ์
2. ความเข้าใจในหลักการสหกรณ์

สุพจน์ วัฒนวิเชียร (2543 : 63) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการชำระคืนเงินกู้ของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรรายตลาด จำกัด ปี 2542 พบว่า การเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของสมาชิกสหกรณ์ คือการเข้าร่วมประชุมกลุ่มจะทำให้สมาชิกได้รับทราบความเคลื่อนไหวในการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์ เนื่องจากการประชุมกลุ่มของสหกรณ์แต่ละครั้งจะมีเจ้าหน้าที่ส่งเสริมสหกรณ์ คณะกรรมการดำเนินการ และพนักงานสหกรณ์ เข้าร่วมประชุมให้การศึกษอบรมและชี้แจงการดำเนินงานของสหกรณ์ และสหกรณ์ต้องจัดการส่งเสริมอาชีพการรวมกลุ่มสตรีสหกรณ์ กลุ่มเยาวชน เพื่อให้สมาชิกและครอบครัวมีรายได้เพิ่มควบคู่ไปกับการจ่ายเงินกู้ให้กับสมาชิก ซึ่งจะมีผลกระทบต่อชำระคืนเงินกู้ให้กับสหกรณ์น้อยลง

จากงานวิจัยดังกล่าว ผู้วิจัยสรุปเป็นแนวคิดในการวิจัยดังนี้ คือ ปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าเป็นสมาชิกสหกรณ์การเกษตร คือ ความเข้าใจในหลักการสหกรณ์

สมบัติ ชลายนนาวัน (2545 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการขายข้าวให้กับสหกรณ์การเกษตร พบว่า ระดับการศึกษา ขนาดพื้นที่ทำกิน รางวัลที่ได้รับ การรับข่าวสารประชาสัมพันธ์ ความรู้ความเข้าใจในหลักการสหกรณ์ ความคาดหวังประโยชน์จากสหกรณ์ และเจตคติที่มีต่อสหกรณ์ มีผลต่อการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการขายข้าวให้กับสหกรณ์

จากงานวิจัยดังกล่าว ผู้วิจัยสรุปเป็นแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้ คือ ปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าเป็นสมาชิกสหกรณ์การเกษตร คือ

1. ระดับการศึกษา
2. ความเข้าใจในหลักการสหกรณ์
3. ความคาดหวังประโยชน์จากสหกรณ์
4. เจตคติที่มีต่อสหกรณ์

5. กรอบแนวคิดในการวิจัย

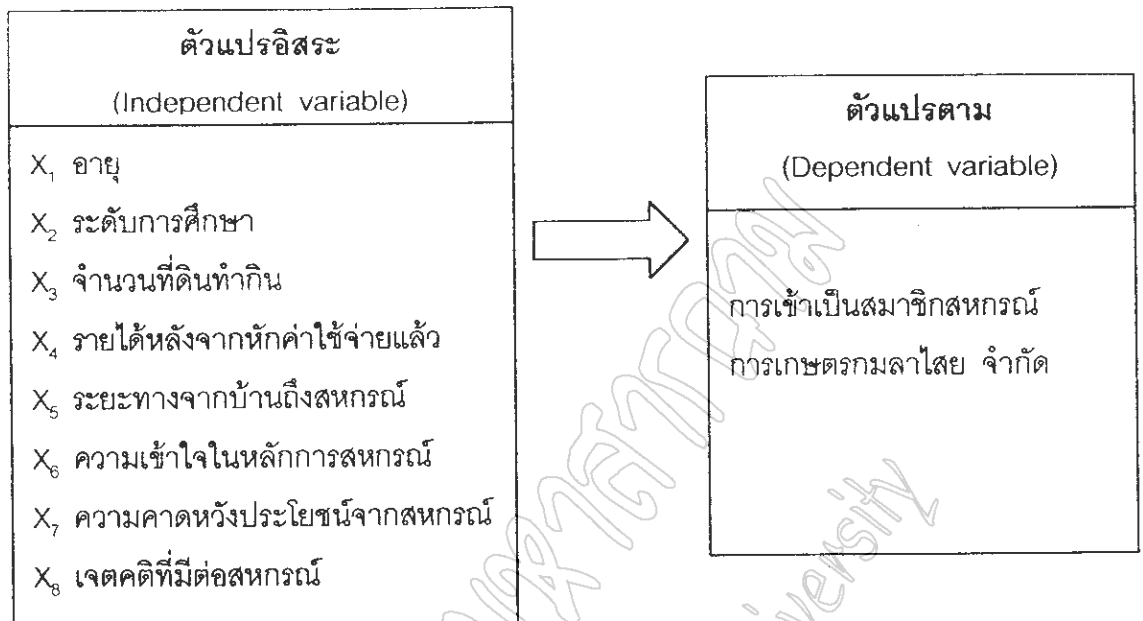
จากการศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยได้สรุปเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้ คือ ปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าเป็นสมาชิกสหกรณ์การเกษตรกรมลาไสย จำกัด จังหวัดกาฬสินธุ์ คือ

5.1 ตัวแปรอิสระ (Independent Variable) ได้แก่

- 5.1.1 อายุ
- 5.1.2 ระดับการศึกษา
- 5.1.3 จำนวนที่ดินทำกิน
- 5.1.4 รายได้หลังจากหักค่าใช้จ่ายแล้ว
- 5.1.5 ระยะทางจากบ้านถึงสหกรณ์
- 5.1.6 ความเข้าใจในหลักการสหกรณ์
- 5.1.7 ความคาดหวังประโยชน์จากสหกรณ์
- 5.1.8 เจตคติที่มีต่อสหกรณ์

5.2 ตัวแปรตาม (Dependent Variable) คือ การเข้าเป็นสมาชิกสหกรณ์

การเกษตรกรมลาไสย จำกัด

แผนภูมิที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
Rajabhat Mahasarakham University